

HEIN DE BRUIN:

protestants dichter van formaat

Heer God, men komt er niet toe U te schrijven,
ofschoon Gij reeds veel malen aan ons schreeft,
maar al de vormen die Uw handschrift heeft
zijn moeilijk te ontraadselen, zij blijven

zeer vreemde tekenen die niet bekliven
en duistere woorden die men niet beleeft,
hoe vaak heeft onze hand er naar gestreefd
de zin te ontleden door U na te schrijven.

Dan toch — een kleine brief aan U gericht,
hij hoeft misschien niet eens zo ver te reizen,
niet verder dan mijn vinger hem verschikt,

want, wonen de gebieders in paleizen,
Uw woonadres is waar Gij nederblijkt —
mij dunkt ik zit te schrijven bij Uw licht.

Deze eeuw heeft tot nu toe een aantal belangrijke dichters uit het protestants-christelijk leefklimaat voortgebracht: bijvoorbeeld Willem de Mérode, Gerrit Achterberg, Guillaume van der Graft en Hein de Bruin. Laatstgenoemde is het minst bekend en dat geheel ten onrechte.

Tot tweemaal toe werd ik op zijn spoor gezet. De eerste keer was tijdens het werken aan de documentaires over De Mérode, toen dr. P. J. Meertens mij zei: „Je moet eens aan Hein de Bruin denken.“ En enige weken geleden vroeg Gabriël Smit mij: „Heb je het boek „Vier vrienden“ van dominee Buskes gelezen? Daar staat ook een verhaal in over Hein de Bruin, een erg belangrijk dichter.“ Ik heb daarop de bundel „Eben en ivoor“ (1945) uit de boekenkast gehaald; ik heb Buskes gelezen; ik heb Heeroma gelezen in het Hein de Bruin-Herdenkingsnummer van het tijdschrift „Ontmoeting“ en ik heb tenslotte alle dichtbundels en prozawerken van De Bruin bij een antiquariaat gekocht. Op deze manier ben ik niet alleen op het spoor gezet van een verborgen dichtersleven, maar bezit ik nu ook een kleine, maar zeer gave bundeling van inderdaad belangrijke poëzie.

Beide aspecten: een dichter die ik niet heb gekend en een verzameling uiterst gave, religieus geladen poëzie dwongen mij tot een speurtocht naar de achtergronden van leven en werk van Hein de Bruin. Ik kon getuigenissen opnemen van vele vrienden en bewonderaars. Op deze manier „groeide“ ik in Hein de Bruin, werd ik als het ware een beetje Hein de Bruin. Zo kon ik de worsteling van een creatieve, religieus bezield dichter met zijn zeer orthodoxe opvoeding via zijn werk en de getuigenissen volgen.

Hein de Bruin heeft niet tegen zijn opvoeding geschopt (zoals twintig jaar later Jan Wolkers dat wél zou doen), maar hij heeft het wel moeilijk gehad om God te vinden, omdat hij zich eerst moest bevrijden van een knelband van geboden en verboden, terwijl hij zijn opvoeders niet wilde schokken. Sterker nog, om met professor Heeroma te spreken, zijn kun-

stenaarschap leefde juist bij de gratie van dat jeugdmilieu, zeker naar inhoud en ten dele ook naar vorm.

Levensloop

Hein de Bruin werd op 22 maart 1899 geboren, en was het eerste (en enig) kind van de scheepsmakersbaas Gerben de Bruin en Antje Bijlsma in het Friese IJlst. Het gezin woonde korte tijd in een Duitse Rijnstad, om daarna te verhuizen naar Enkhuizen, de stad tussen land en water waarover Hein de Bruin veel gedichten zou schrijven. Na Friesland en Enkhuizen komt dan als derde milieu Amsterdam, waarheen de jonge De Bruin in 1920 verhuisde. De provinciale jongeman werd daar geconfronteerd met de werkelijkheid van een grote stad, als een van de velen op een groot kantoor, bewoner van een kamer met pension onder een vreemd dak. Maar de oude vriendschappen bleven, nieuwe groeiden en in 1922 trouwde hij met het meisje dat hij in Enkhuizen had leren kennen.

Publicaties

Van 1928 af publiceerde hij poëzie in het Christelijk-letterkundige tijdschrift „Opwaartsche Wegen“, waarvan hij later redacteur werd. Zijn eerste boekpublicaties waren de dichtbundel „Het ingekimde land“ (1932), de roman „Wat blijft“ (1934) en de novelle „Schalm en scharnier“ (1936). Tijdens de oorlogsjaren werkte hij door als dichter, zonder natuurlijk in de openbaarheid te treden, tenzij onder schuilnaam.

De bundel „Hernieuwd herdenken“ (1941) bevat twee lange, Enkhuizer herinneringsgedichten. In 1942 volgde de prachtige sonnettencyclus „De brief“, waarin „een geteisterd jeugdgelooft door de herinnering heen om het antwoord van een mystieke ervaring vecht“ (Heeroma). In 1943 kwam De Bruins meest bekende bundel: de Herschepping van het boek Job.

Hein de Bruin, die voor de oorlog Duits had gestudeerd, kwam na de oorlog in een diepe crisis terecht. Hij maakte zich los uit zijn werk aan de Incassobank, en dacht bij het toen opgerichte „Nationaal Instituut“ een goed onderdak te vinden (met o.a. Ed. Hoornik). Dit instituut bleek echter geen toekomst te bieden. De maatschappelijke onzekerheid beukte op De Bruin in: op de innerlijke crisis wist hij geen antwoord in een nieuwe creatieve fase te vinden. Op 10 juni 1947 ging hij onverwacht heen van zijn vrienden.

In de documentaire, waaraan zoals gezegd vele vrienden van De Bruin meewerkten, zal de levensloop van De Bruin worden gevolgd, maar vooral zijn dichtertelijk ontwikkeling en zijn thematiek. De criticus dr. C. Rijnsdorp noemde de her-dichting van Job een van de belangrijkste werkstukken van de toen laatste halve eeuw Protestants-Christelijke literatuur. In de documentaire wil ik bewijzen dat Hein de Bruin in de rij van De Mérode tot aan Van der Graft moet worden genoemd, blijvend.

Wim Hazeu.

Aanbief